

LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ VEREN ÜNİVERSİTELERİN DERS PROGRAMLARININ KIRSAL TURİZM AÇISINDAN İNCELENMESİ

Investigation of Curriculum in Tourism Education at Bachelor Degree in Terms of Rural Tourism

* Emre UYGUN

** Selen LEVENT

***Emrah ÖZKUL

ÖZET

Kırsal turizm, kırsal yerleşimlere ve doğal kaynaklara dayalı bir turizm çeşididir. Turizmde gelişmekte olan ülkelerde kırsal alanların kalkınmasında birçok olumlu fayda sağlamakta olan kırsal turizmin önemi her geçen gün artmaktadır. Kırsal turizmle birlikte diğer alternatif turizm çeşitlerine yönelik turistlerin her geçen gün artan beklentilerini karşılamak ancak uygun hizmeti sunacak personelin yeterli nitelikte turizm eğitimi almasıyla sağlanabilmektedir. Bu nedenden dolayı, ülkelerin turizmde başarılı olabilmeleri adına verilen eğitimler içerisinde turizm eğitimlerine önem vermeleri gerekmektedir. Hazırlanan bu çalışmada, Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren devlet ve vakıf üniversitelerinin ders programlarında yer alan derslerin kırsal turizm açısından incelenerek, lisans düzeyinde verilen turizm eğitiminde kırsal turizminin yeri ve öneminin belirlenip değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, lisans düzeyinde turizm eğitimi veren fakülte ve yüksekokullarının tespit edilmesi kapsamında doküman analiz tekniği kullanılarak ÖSYM’nin resmi internet sayfasında yer alan 2018 yılı program ve kontenjan kılavuzu ile YÖK’e bağlı üniversitelerin kurumsal internet sitelerinde yer alan ders programlarına ulaşılmış, elde edilen verilerin değerlendirilmesine ilişkin çalışmada içerik analizi tekniği uygulanmıştır. Çalışma kapsamında lisans düzeyinde turizm eğitimi veren 51 üniversite içerisinde, kırsal turizm ve kırsal turizmle ilişkili derslerin sadece turizm işletmeciliği ve konaklama işletmeciliği bölümlerinin ders programlarında bulunduğu ve bu derslerin sadece 2 üniversitede var olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre, Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren üniversiteler içerisinde kırsal turizmle yönelik yeterli ölçüde eğitimin vermediği sonucuna ulaşılmıştır. Turizm eğitimi veren üniversite kurumlarının ders programlarında kırsal turizm ve kırsal turizmle ilişkili derslerin sayısının artırılması, turizm eğitimi verilen fakülte ve yüksekokullarında diğer alternatif turizm çeşitlerine yönelik derslerin ve eğitimlerin verilip verilmediğinin araştırılması adına benzer çalışmaların yapılması hazırlanan bu çalışmaya ilişkin verilebilecek öneriler arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal turizm, turizm eğitimi, ders programı, içerik analizi

ABSTRACT

Rural tourism is based on rural settlements and natural resources. The importance of rural tourism, which provides many benefits for development of rural areas in developing countries’ tourism, increased day by day. With rural tourism, providing the increasing expectations of the tourists for other alternative tourism types is only possible to give adequate tourism training to the personnel who will provide the appropriate service. For this reason, it should be given importance to tourism trainings by the countries so as to be successful. In this study, it is aimed to determine and evaluate the importance of rural tourism in universities by investigating the courses of state and private universities at the bachelor’s degree of tourism education in terms of rural tourism. In accordance with this purpose, by using the document analysis technique within the scope of identifying the faculties and schools which provide tourism education at the bachelor’s degree, the data is obtained by accessing the program and quota guide on the official website of OSYM (Student Selection and Placement Centre) in 2018 and the course programs on the corporate websites of the universities of YÖK (Council of Higher Education). Within the scope of the study, it was found that among 51 universities providing tourism education, the courses related to rural tourism were only included in two universities’ courses of tourism management and accommodation management departments. Accordingly, it is concluded that tourism education in Turkey is not sufficient. Increasing the number of rural tourism courses in universities providing tourism education and investigating that whether courses and trainings for other alternative tourism types in faculties and academies are given or not are involved in the suggestions to do similar studies.

Keywords: Rural Tourism, Tourism Education, Syllabus, Content Analysis

doi.org/10.32958/gastoria.585438

Yazar Bilgileri

ORCID:

*0000-0002-2204-1378

** 0000-0002-1519-1618

***0000-0002-7938-6916

Email:

* emreuygunn95@gmail.com

** selenn013@gmail.com

***emrahokul@hotmail.com

GİRİŞ

Turizm endüstrisi, turistlerin talepleri ve beklentileri doğrultusunda her geçen gün gelişim göstermesiyle çeşitlenmektedir. Son yıllarda turistlerin deniz, kum, güneş üçlüsüyle özdeşleşmiş kıyı turizmine kıyasla yeni arayışlar içerisinde bulunmalarıyla farklı turizm deneyimlerini yaşama arzuları macera turizmi, kültür turizmi, kırsal turizm gibi birçok alternatif turizm çeşidinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Doğal hayatı deneyimleme arzusunda bulunmak isteyen turistler tatil planları içerisinde alternatif turizm çeşitlerinden biri olan kırsal turizmi tercih etmektedirler. Kırsal turizm; içerisinde el sanatları ürünlerinin gösterimi, yöresel festivaller ve kültürel etkinlikler vb. kırsal alanlarda doğayla bütünleşik aktivitelerin gerçekleştirilebileceği bir turizm çeşididir (Özkan, 2007). Kırsal turizm kavramının kapsamının çok geniş olması sebebiyle literatürde; çiftlik turizmi, tarım turizmi, köy turizmi, eko turizm gibi benzer isimler kullanılarak hazırlanılan çalışmalar görülebilmektedir (Pakurar ve Olah, 2008; Aref ve Gill, 2009). Kırsal turizmin farklı isimlerle literatürde yer almasının nedeni uzmanlar tarafından bu turizm çeşidinin kapsamına yönelik herhangi bir fikir birliğine varılamamasından kaynaklanmaktadır (Akça, Esengül ve Sayılı, 2001). Küresel turizm pazarında turizm endüstrisinde rekabet üstünlüğü sağlayabilmenin yolu alternatif turizm çeşitlerinin sayısının arttırarak, ülkelerin sahip oldukları turistik ürünlerinin pazarlanmasına katkı sağlayacak personelin turistlerle olan iletişiminin daha kaliteli kılınmasında turizm eğitime verilen önemle sağlanabilmektedir (Zagonari, 2009). Turizm endüstrisi içerisinde faaliyet sürdüren işletmelerde istihdam edilmek üzere gerekli donanıma sahip vasıflı personellerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Yetiştirilecek bireylerin çalışacakları alan, bölüm, departman ile konumlarına bağlı olarak beraberinde üstlenecekleri görev ve sorumlulukları yerine getirilmesi nitelikli turizm eğitimiyle personelin bilinçlendirilmesiyle mümkündür.

Turizm eğitimi, başta öğrenim görmekte olan öğrenciler olmak üzere toplumun geneline turizmin tanıtılması, bu alan içerisinde çalışan personel ve yöneticilerin eğitilip yetiştirilmesi faaliyetidir. Türkiye’de turizm eğitimi örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ayrı şekilde gerçekleştirilmektedir. Örgün eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı liseler ile Yüksek Öğretim Kurumu’na bağlı önlisans, lisans ve lisansüstü programlar bünyesinde verilmekte iken yaygın eğitim ise çeşitli kamu-tüzel kurum ve kuruluşlar tarafından belirli süre içerisinde verilen, mesleki eğitimlerin sonucunda katılımcıların eğitimlerini başarıyla tamamladıklarının bir göstergesi olarak sertifika sahibi oldukları programlardır (Dağdeviren, 2007). Nitelikli turizm eğitimi, doğru hedef ve amaçlar doğrultusunda hazırlanılan ders programları ile mümkün kılmaktadır. Turizme yönelik ders programlarının amacı, turizm eğitimi sürecinde turizm endüstrisi içerisinde yer alan paydaşların eksikliklerinin giderilmesi ile eğitim alan öğrencilerin mesleki bilgi ve tecrübelerin kazandırılmasına yardımcı olmaktır (Isayeva, 2018). Turizm eğitiminde yer alan ders programlarının mesleki ve akademik yönleriyle birlikte hazırlanılarak eğitim sürecinin gerçekleştirilmesini öne süren Tribe (2002), ders programlarının turistlerin ihtiyaçlarını karşılayarak ekonomik bir kazanım sağlanması ile birlikte turizm endüstrisinin gerekliliklerinin yerine getirilmesinde turizm eğitimi alan öğrencilerin sorgulama becerilerinin kazandırılması gerekliliğini ifade etmiştir. Bu çalışma kapsamında kırsal turizm ile turizm eğitimi kavramları açıklanarak, turizm eğitiminde kırsal turizmin yerinin

ve içeriğinin tespit edilmesi amacıyla, Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren fakülte ile yüksekokullarına ait ders programları içerik analiz tekniğinden yararlanılarak incelenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle üniversitelerin ders programlarında yer alan kırsal turizm ile ilişkili derslerin turizm bölümlerine göre dağılımları tespit edilmiştir. Çalışma lisans düzeyinde yer alan 7 turizm bölümü ile sınırlandırılarak gerçekleştirilmiş, elde edilen bulgulardan hareketle gelecek çalışmalara yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kırsal Turizm

Günümüzde kentleşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan ses, görüntü ve çevre kirliliği gibi unsurlar insanlar üzerinde fiziksel ve psikolojik olarak olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu olumsuz etkilere maruz kalan kişiler, doğa ile bütünleşik bir şekilde daha kaliteli zaman geçirebilecekleri kırsal bölgelerde tatil yapma arzuları içerisinde bulunabilirler. Soykan’a (1999) göre özellikle kentlerde yaşayan kişiler için kırsal yaşam biçiminin stres ve baskı yaratacak unsurları içerisinde barındırmayan, kişilerin kendilerini özgür hissedebilecekleri kırsal alanlara yapılan yoğun ziyaretler “Kırsal Turizm” denilen bir turizm türünü doğurmuştur. Bu kapsamda kırsal alanlara yönelik yapılan turistik faaliyetlere kırsal turizm denilmektedir.

Kavramsal olarak kırsal turizme yönelik literatürde farklı tanımlamalar yer almaktadır. Alexander ve Mckenna (1998) kırsal turizmi; çiftlik turizminin yanı sıra doğada gerçekleştirilen macera, spor, sağlık ve kültürel faaliyetleri içeren bir turizm olarak tanımlamıştır. Soykan (1999) kırsal turizmi; kişilerin doğal ortamda dinlenmek, farklı kültürlerle etkileşim kurabilmek adına yöresel etkinlikleri izlemek veya katılma amaçlı bir kırsal bölgede konaklamaları olarak ifade etmektedir. Cengiz ve Akkuş (2012) tarafından kırsal turizm; tarihi ve kültürel öneme sahip kırsal alanlarda, at binme, bisiklet binme, doğa yürüyüşü, balık tutma, kamp yapma gibi aktivitelerin gerçekleştirilebileceği bir turizm faaliyeti olarak ifade edilmektedir. Mikaeili ve Memlük (2013) ise kırsal turizmi; kentlerde yaşayan yerli veya yabancı turistlerin, serbest zamanlarını kırsal alanlardan yararlanarak rekreasyon aktiviteleri ile değerlendirebilecekleri, iş amaçlı olmayan seyahatler olarak tanımlamaktadır. Küçükaltan ve Ultanır (2012) tarafından kırsal turizm, ‘*İnsanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki ziyaretleri, buralardaki tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri yörenin doğal dokusuna uygun mekanlarda talep ederek ve yörede para arttırma arzularını minimize ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü*’ olarak tanımlanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2003) tarafından kırsal turizme ilişkin yapılan tanımlamada; ‘*Doğal veya tarihi çekiciliğin bulunduğu kırsal alanlarda, geçimlerini tarımdan sağlayan halkın tarımsal faaliyetlerini sürdürerek ev, ambar ve arazilerini ziyaretçi ağırlayabilecek konaklama tesisi haline dönüştürerek küçük ölçekte bir turizm işletmeciliği faaliyetinin de yürütülmesi*’ olarak ifade edilmiştir.

Alternatif bir turizm çeşidi olan ve son yıllarda önemi giderek artış gösteren kırsal turizm kavramı sanıldığı gibi aksine yeni bir kavram değildir. Kırsal alanlara yönelik yapılan bu turistik geziler, 19. yüzyılda sanayileşmeyle başlayan kentlerin kalabalıklaşmasına bağlı

Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Üniversitelerin Ders Programlarının Kırsal Turizm Açısından İncelenmesi

Emre UYGUN, Selen LEVENT, Emrah ÖZKUL

olarak ortaya çıkmıştır (Lane, 1994). Demiryolu ulaşımının yaygınlaşmasıyla beraber 19. yüzyılın sonlarından itibaren Avrupa ve Kuzey Amerika'da insanlar yer alan doğal manzaraları görebilecekleri kırsal bölgeleri yönelik yoğun ilgi duymuştur (Lane ve Kastenholz, 2015). Kırsal turizmin bu denli hızla yayılmasının başlıca nedenini şehirlerde yaşayan insanların sosyoekonomik durumlarının yükselmesi, şehirlerde yaşayan nüfus sayısındaki artışlara bağlı olarak ortaya çıkan hava kirliliği, gürültü ve stresten uzaklaşma arzusu oluşturmaktadır (Çeken, Karadağ ve Dalgın, 2007; Ayazlar, 2017). Bu nedenlere bağlı olarak şehirlerde yaşayan kişiler kırlarda dinlenmeyi bir kaçış olarak görülmesiyle birlikte kırsal turizm hareketleri başlamıştır.

Günümüzde kırsal turizme yönelik var olan ilgi her geçen gün artış göstererek yaygınlaşmaktadır. Bu yaygınlaşmanın kontrolsüz bir biçimde genişlemesiyle kırsal turizm, kırsal bölgeler üzerinde çevresel ve sosyokültürel olumlu ve olumsuz etkiler yaratabilmektedir (Akyürek, Özdemir ve Çeken, 2018). Kırsal turizmin olumlu etkileri incelenecek olunursa, büyük şehirlere göç nüfusu veren kırsal bölgeleri sosyoekonomik ölçüde kalkındırarak iç göçleri önleyebilmektedir. Şehirlerde yaşayan kişilerin kırsal bölgelere yönelik ziyaretleri ile birlikte kırsal ve yerel kültürü yakından tanıma olanağı sağlamaktadır (Soykan, 1999). Kırsal turizmin gerçekleştirildiği yerel bölgelerde var olan örf, adet, gelenek ve görenek gibi kültürel değerlerin kaybolmasının önleyebilmektedir. Yerel halkın bu kültürel değerlerine daha fazla sahip çıkmalarına katkı sağlamasının sayesinde bölge halkının hayat standartlarının yükselmesine fırsat sunabilmektedir (Baysal, Özgürel ve Çeken, 2016). Kırsal bölgede bulunan evlerin, çiftliklerin konaklama tesisleri olarak faaliyet gösterilmesini sağlayarak bölgede istihdam yaratılmasının önünü açabilmektedir. Kırsal alanların yerli ve yabancı turistler tarafından ziyaret edilmeleri sonucu bölgenin eğitim ve dijital okuryazarlık seviyesini yükseltebilmektedir (Çavuşoğlu ve Çavuşoğlu, 2018). Kırsal turizm, turistik ürün çeşitliliği yaratarak turizmin mevsimsellik özelliğini ortadan kaldırarak turizmin tüm yıla yayılmasına olanak sağlayabilmektedir (Demirezen, 2018).

Kırsal turizmin yaygınlaşmasıyla ortaya çıkabilecek olumsuz etkiler incelenecek olunursa, kırsal alanların yerli ve yabancı turistler tarafından ziyaret edilmesine bağlı olarak bölgenin otantikliğinin bozulmasına, çekicilik unsurlarının zaman içerisinde kaybolmasını sağlayabilmektedir. Ayrıca zaman içerisinde kırsal bölgelere yapılan bu ziyaretler, kültürel ve fiziksel taşıma kapasitenin aşılmasına sebebiyet verebilmektedir. Kırsal turizmin yanlış planlanması veya plansız gelişimiyle bölgede yer alan tarımsal üretim alanlarının sayısının azalması ve buna bağlı olarak tarımın verimsizleşmesi sonucuyla karşılaşılabılır. Kırsal alanlara yönelik gerçekleştirilen aşırı ziyaretler doğal ve kültürel sit alanlarının tahribatının önünü de açabilmektedir. Bölge halkının kırsal turizmden elde ettiği geliri, başka bölgelerde veya sektörlerde değerlendirmesi yerel halkın kırsal kalkınma amacından uzaklaştırarak kalkınmanın sürdürülebilirliği için bir tehdit unsuru yaratabilmektedir (Morgül, 2006; Çeken, Dalgın ve Çakır, 2012; Ayazlar, 2017). Kırsal bölgelerde yaşayan yerel halk, aralarında ortaya çıkan rekabet sonucu turizm faaliyetlerinden daha çok gelir elde edebilmek adına bölgeyi ziyaret eden turistlere yönelik ahlak ve etik dışı davranışlar sergilemelerine sebebiyet yaratabilmektedir (Wilson vd., 2001). Yapılacak olan ahlaki ve

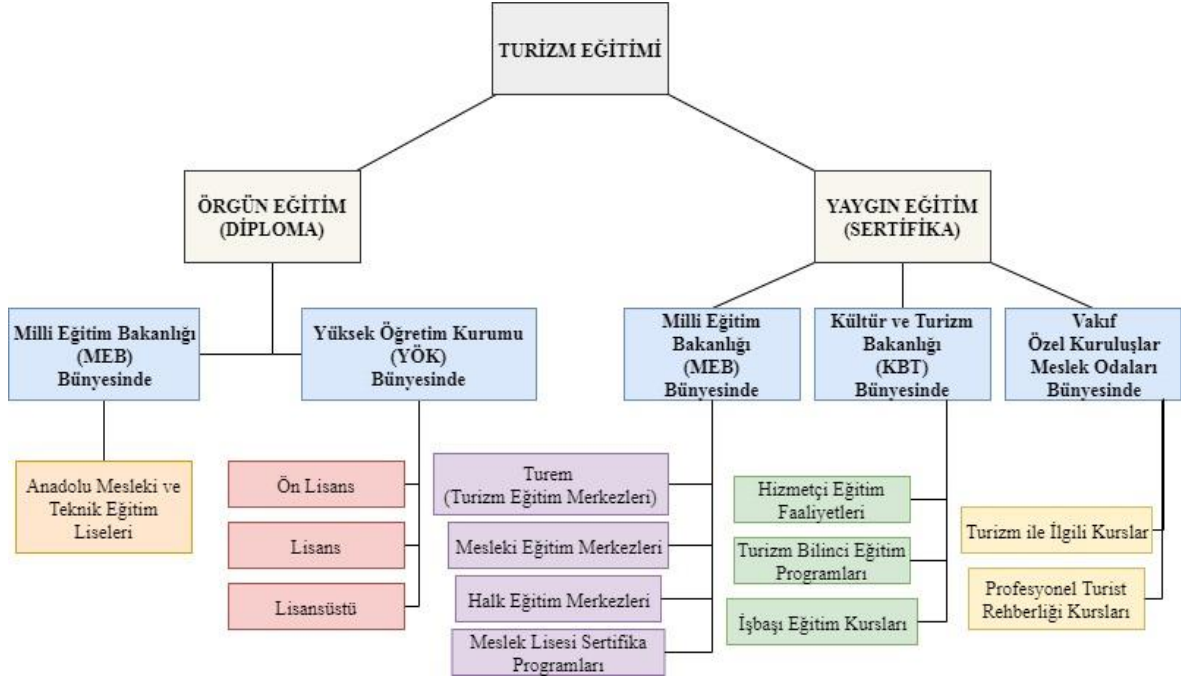
etik dışı davranışlar kırsal bölge üzerinde olumsuz imaj oluşturarak, gelecekte bölgeyi ziyaret etmesi muhtemel turistlerin sayısının azalmasına da neden olabilmektedir.

Turizm Eğitimi

Her geçen gün gelişim göstererek büyümekte olan turizm endüstrisinin çarpan ve çoğaltan etkileri sonucunda 33 farklı sektöre yönelik talep oluşturabilme özelliğine sahip olması ülke ekonomileri üzerinde önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu ekonomik katkıların yanı sıra birçok yeni iş olanaklarının da önünü açabilen turizm endüstrisinde içerisinde nitelikli personel eğitimi ve istihdamı önemli bir sorun oluşturabilmektedir (Mısırlı, 2002; Yayla, Silik ve Dülger, 2017). Eğitim, insanın dünya üzerinde geçirdiği zaman boyunca hayatının her döneminde sergilemiş olduğu davranış ve tutumlar sonucunda elde edindiği bilgi ve beceriler olarak ifade edilebilir (Eker ve Zengin, 2016). Turizm endüstrisinin emek yoğun bir endüstri olmasından dolayı çalışacak personelin bilgi ve beceriye sahip olabilmesi için belirli bir düzeyde turizm eğitimi alması gereklidir.

Turizm endüstrisi içerisinde faaliyetlerini sürdürmekte olan işletmelerin sunmuş oldukları hizmet kalitelerini güncel bilimsel tekniklerin kullanılarak yükseltilmesi adına personelin mesleki bilgi ve becerilerinin endüstrinin gereken koşullarına uygun bir biçimde yetiştirildiği programlara turizm eğitimi denilmektedir (Hacıoğlu vd., 2008). Davras ve Bulgan (2012) turizm eğitimini, bir işin yapılması adına bireyin teorik ve pratik eğitim başta olmak üzere meslek ahlakına yakışır bir davranışlar sergilemesine ilişkin çeşitli disiplinlerin öğretilmesi olarak vurgulamıştır. Literatürde yer alan bir diğer turizm eğitimi tanımı ise, toplum bireylerinde turizm kaynaklarını tanıtılması ve korunmasına ilişkin bir bilinç oluşturulması, turistlerin sosyodemografik ve sosyokültürel özelliklerine ilişkin ayırım gözetilmeksizin ahlaki ve etik kurallar çerçevesinde kaliteli hizmet sunma becerisi kazandırılması, turistlere karşı saygılı ve misafirperver davranışlar sergilenmesinin öğretilmesi olarak tanımlanmıştır (Güney, Göller ve Çeken, 2017).

Turizm eğitimi ile ilişkili literatüre bakıldığında, İsviçre’de 1893 yılında kurulan “Ecole Hoteliere de Lozan” isimli özel turizm koleji bugünkü çağdaş turizm eğitimi düzeyinde eğitimin verildiği ilk kurum olarak kabul görmektedir. Zaman içerisinde farklı turizm okullarında eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği gözlemlense de lisans programı düzeyinde ilk turizm eğitiminin verilmesi ancak 1922 yılında Amerika’da bulunan Cornell Üniversitesi otelcilik yönetimi bölümünün açılmasıyla gerçekleşmiştir (Hsu, Xiao ve Chen, 2017). Türkiye’de ise turizm eğitimi 1950’li yıllardan itibaren başta “Turizm Meslek Kursları” ve “Tercüman Rehberlik Kursları” gibi mesleki turizm eğitim kurslarının açılmasıyla (Pehlivan, 2008) birlikte zaman içerisinde ortaöğretim düzeyinden doktora düzeyi aşamasına kadar gelişim göstermiştir (Soybalı ve Bayraktaroğlu, 2013).

Kaynak: Polat vd. (2016).

Şekil 1: Türkiye’de Turizm Eğitimi Sistemi

Türkiye’de turizm eğitiminin hangi kurum ve kuruluşlar tarafından verilmekte olduğuna ilişkin sistem Şekil 1’de yer almaktadır. Buna göre turizm eğitimi, yaygın ve örgün eğitim olmak üzere iki ayrı şekilde ülkemizde verilmektedir. Örgün turizm eğitimi: ortaöğretim, ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim düzeylerinde mesleki eğitimin verildiği, turizm endüstrisinde faaliyet gösteren işletmelerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek bilgili, yetenekli ve bilinçli personel yetiştirilmesini sağlayan eğitim programlarıdır. Yaygın turizm eğitimi ise: kamu ve özel kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları tarafından kısa süreli, eğitim sonunda belirli belgeye hak kazanılan mesleki kursları kapsamaktadır (İbicioğlu, Avcı ve Boylu, 2003; Aksu ve Bucak, 2012; Ayaz, Yeşiltaş ve Türkmen, 2012; Baltacı vd., 2012; Ongun, Gövdere ve Çelik, 2016).

Lisans düzeyinde turizm eğitiminin verilmesindeki amaç, turizm endüstrisi içerisinde yer alan işletmelerin bünyesinde yeterli düzeyde yabancı dil bilen yönetici veya yönetici adayı bireylerin yetirilmesinin sağlanmasıdır (Akoğlan Kozak, 2009). Bu amaçtan hareketle, Türkiye’de lisans düzeyinde ilk turizm eğitimi 1965 yılında “Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu” adı altında verilmeye başlamıştır. Bu okul zaman içerisinde farklı isimlerle faaliyetlerini sürdürmüş ve 1992 yılından itibaren Gazi Üniversitesi bünyesinde “Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi” adıyla öğretim faaliyetine devam etmektedir (Güzel, 2006). 1992 yılından itibaren yeni üniversitelerin açılmasıyla birlikte, üniversiteler bünyesinde turizm eğitiminin verildiği bölümlerin sayısında artışlar meydana gelmiştir. Türkiye’de 2018 yılı itibarıyla: 45 farklı şehirde lisans düzeyinde turizm eğitimi veren 40 adet Turizm Fakültesi, 14 adet Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ile 7 adet

Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Üniversitelerin Ders Programlarının Kırsal Turizm Açısından İncelenmesi

Emre UYGUN, Selen LEVENT, Emrah ÖZKUL

Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, 5 farklı fakülte (İİBF, İktisat, İşletme) altında 12 adet turizm işletmeciliği bölümü bulunmaktadır (Keleş, 2018). Turizm eğitimi veren bölümlerin sayısındaki bu artışın gözlemlenmesi, turizm eğitiminin yıllar içerisinde giderek önem kazanan bir konu haline geldiğinin bir göstergesidir.

Kırsal turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilerek bir ekonomik kalkınma ve sosyal gelişim aracı olarak kullanılabilmesi için tüm kişi ve kurumların desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu gelişimin gerçekleştirilmesinde özellikle turizm eğitim kurumları önemli bir rol oynamaktadır. Kırsal alanlara yönelik yerel turizmin yaratılması için çaba gösteren toplumlarda turizm eğitimi alan öğrenciler önemli bir fırsat olabilmektedir (Güney vd., 2017; Ayaz vd., 2012). Ongun vd. (2016) tarafından hazırlanan “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizme Bakış Açılarının Değerlendirilmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma” isimli çalışmalarının sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde, öğrencilerin turizm eğitimi almadan önceki süreçte kırsal turizme ilişkin bir bilgi birikimlerinin olmadığı ifade edilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun kırsal bölgeler yaşamış olmalarına karşın, öğrencilerin %20’sinin ilk kez “kırsal turizm” kavramını kendilerine verilen turizm eğitimi kapsamında öğrendikleri belirtilmiştir. Alımanoğlu ve Ayazlar (2017) tarafından hazırlanan “Türkiye’de Kırsal Turizm Konulu Lisansüstü Tez Çalışmaları Üzerine Bibliyometrik Bir İnceleme” isimli çalışmalarında, 2003-2016 yılları arasında ulusal alanda hazırlanan kırsal turizm konulu lisansüstü düzeydeki 100 tez çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Tezlerin konuları incelendiğinde, yerel halkın kırsal turizme yönelik tutumları ve kırsal turizmin potansiyelinin belirlenmesine ilişkin çalışmaların hazırlanıldığı sonucuna değinilmiştir. Bu sonuçtan hareketle kırsal turizm eğitimine ilişkin literatürde kapsamlı bir akademik çalışmanın yapılmadığı çıkarılabilir. Bozok, Kılıç ve Özdemir (2017) tarafından hazırlanan “Turizm Literatüründe Kırsal Turizmin Bibliyometrik Analizi” isimli çalışmalarında kırsal turizm kavramına ilişkin, 2016 yılının ilk dört ayını kapsayan süreçte 400’ün üzerinde ulusal ve uluslararası akademik çalışma incelenmiştir. Yazarlar tarafından yapılan inceleme sonucunda, kırsal turizm konusuna ilişkin Türkiye’de herhangi bir akademik düzeyde eğitim programının yer almadığı, kırsal turizme yönelik programların uluslararası alanda da çok yaygın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çuhadar ve Ünal (2017) tarafından hazırlanan “Ön Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizm Algıları Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmalarında, ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin kırsal turizme yönelik bakış açıları ve algıları incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda yazarlar tarafından turizm eğitimi alan öğrencilerin kırsal turizm ve eko turizm uygulamalarına yönelik yeterli bilgi birikimine sahip olmadıkları belirtilmiştir. Öğrencilerin kırsal turizme ilişkin bilgi sahibi olabilmeleri adına ders programlarına alternatif ve kırsal turizm ile ilgili derslerin yer alması, yazarlar tarafından çalışmanın sonuçları arasında önerilmiştir. Güney vd. (2017) tarafından hazırlanan “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizm Algıları” isimli çalışmalarında kırsal turizm dersini alan lisans düzeyindeki öğrencilerin kırsal turizm algıları incelenmiştir. Çalışma kapsamında yazarlar tarafından ulaşılan sonuçlara göre, turizm eğitimi gören öğrencilerin kırsal turizm dersini almadan önce kırsal turizme yönelik

bilgi sahibi olmadıkları, dersin alınması sonucunda kırsal turizme yönelik bilgi sahibi oldukları ifade edilmiştir. Hazırlanan çalışmanın sonucunda, turizm eğitimi alan öğrencilerin alternatif turizm türlerine ilişkin yeterli eğitimin verilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Gül ve Gül (2018) tarafından hazırlanan “Kırsal Kalkınma ve Kırsal Turizm Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Profili” isimli çalışmada, 2007-2017 yılları arasında YÖK (Yükseköğretim Kurumu) veri tabanında yer alan kırsal kalkınma ve kırsal turizm konulu toplam 88 lisansüstü tez çalışması incelenmiştir. İncelenen tezlerin 13’ü “kırsal turizm” konulu olup, bunların 11’inin turizm ve turizmle ilişkili anabilim dalları kapsamında hazırlanıp veri tabanına eklenildiği ifade edilmiştir. Bu tezlerin içeriklerinin kırsal turizm ile turizm eğitimine yönelik ilişkili olup olmadığına çalışma kapsamında değinilmemiştir.

YÖNTEM

Bu araştırmanın amacı, ülkemizde lisans düzeyinde eğitim veren turizm fakülte ve yüksekokullarının öğretim planlarında yer alan dersler incelenerek, kırsal turizm ve kırsal turizm ile ilişkili derslerin mevcudiyetinin tespit edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda doküman analizi tekniği ile ikincil veri kaynaklarına ulaşılmış, elde edilen bulguların yorumlanmasında içerik analizinden faydalanılarak turizm eğitimi içerisinde kırsal turizmin yerinin ve öneminin belirlenmesi hedeflenmiştir. Doküman analiz tekniği, basılı ve elektronik olarak çeşitli basım yayın organlarında yer alan materyallerin sistematik bir yol izlenmesi sonucu değerlendirilmesi sürecidir (Corbin ve Strauss, 2008). İçerik analizi tekniği ise, bağlantıların açık içeriğinin, sistematik, niceliksel ve nesnel tanımlanması amacıyla kullanılan bir araştırma tekniği olarak tanımlanmaktadır (Macnamara, 2005: 2). Bir diğer tanımlamaya göre içerik analizi; bir metine ait bilginin sistematik olarak analiz edilmesi ve araştırmacının çıkarımlar yapabilmesine olanak sağlayan bir araştırma yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Arıker, 2012: 154).

Bu doğrultudan hareketle, Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren; turizm rehberliği, yiyecek içecek işletmeciliği, turizm işletmeciliği, seyahat acentacılığı, turizm rekreasyon yönetimi, konaklama işletmeciliği, turizm ve otel işletmeciliği bölümlerinin yer aldığı fakülte ve yüksekokullarının öğretim planlarına ulaşılmış, kırsal turizm ve kırsal turizm ile ilişkili konuları işlendiği zorunlu ve seçmeli dersler incelenmiştir. Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren fakülte ve yüksekokullarını tespit etmek amacıyla, 2018 yılı yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzunun yer aldığı ÖSYM’nin resmi internet sayfasından faydalanılmıştır. Ulaşılan öğretim programlarının ders planları ile ilişkili bilgileri tespit etmek amacıyla, lisans düzeyinde turizm eğitimi veren üniversitelerin kurumsal siteleri içerisinde; turizm rehberliği, yiyecek içecek işletmeciliği, turizm işletmeciliği, seyahat acentacılığı, turizm rekreasyon yönetimi, konaklama işletmeciliği, turizm ve otel işletmeciliği bölümlerine ait ders programları incelenmiştir.

Araştırma kapsamında devlet ve vakıf üniversiteleri içerisinde 7 farklı turizm bölümlerinden en az birini bünyesinde barındıran toplam 58 üniversiteye ulaşılmıştır. Ulaşılan üniversiteler içerisinde yer alan 2 devlet üniversitesinin kurumsal internet

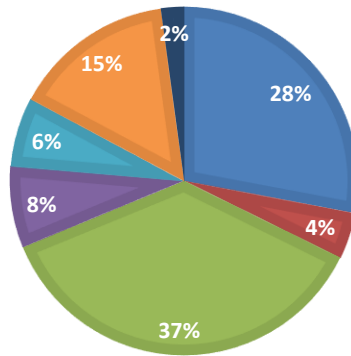
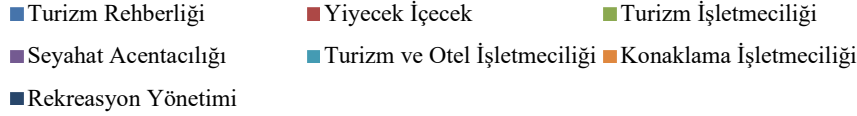
sayfalarındaki güncelleştirme çalışmalarının devam etmesi ile birlikte kurumsal internet sitelerinde turizm bölümlere ait ders programlarının yer verilmediği 5 devlet ve vakıf üniversitesinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu sebepten hareketle, ders programlarına ulaşılan toplam 51 üniversite çalışma kapsamında inceleme ve değerlendirme sürecine dahil edilmiştir. Gerçekleştirilen çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular ışığında cevaplanması hedeflenen araştırma soruları aşağıda şu şekilde yer almaktadır;

- Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların ders programlarında kırsal turizme yönelik derslerin var olup olmama durumları nedir?
- Ders programında kırsal turizme yönelik dersler var ise hangi turizm bölümünde yer aldığı?
- Ders programlarında yer alan kırsal turizm derslerinin, Türkiye ile yurtdışında bulunan üniversitelerin ders programları açısından karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık var mıdır?

BULGULAR

Araştırma kapsamında, Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren 7 bölüme ilişkin yüzdeler dağılımına ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Buna göre lisans düzeyinde eğitim veren turizm bölümlerinin dağılımı Şekil 2’de verilmiştir.

TURİZM BÖLÜMLERİ

Kaynak: Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur
Şekil 2: Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Turizm Bölümleri

Şekil 2’de yer alan 51 tane üniversitenin turizm bölümlerinin dağılımı incelendiğinde, en çok %37 ile turizm işletmeciliği bölümü bulunmakta iken sırasıyla; %28 turizm

Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Üniversitelerin Ders Programlarının Kırsal Turizm Açısından İncelenmesi

Emre UYGUN, Selen LEVENT, Emrah ÖZKUL

işletmeciliği, %15 konaklama işletmeciliği, %8 seyahat işletmeciliği, %6 turizm ve otel işletmeciliği, %4 yiyecek içecek işletmeciliği ve %2 ile en az paya sahip olan turizm rekreasyon yönetimi bölümü yer almaktadır. Tablo 1'e göre, Türkiye'de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren 7 turizm bölümünün bulunduğu 58 tane üniversite yer almaktadır.

Tablo 1: Lisans Düzeyinde Turizm Fakülte ve Yüksekokullarının Bulunduğu Üniversiteler

Devlet / Vakıf	Üniversite Adı	Konaklama İşletmeciliği	Turizm Rekreasyon Yönetimi	Seyahat Acentacılığı	Turizm İşletmeciliği	Turizm Rehberliği	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Yiyecek İçecek İşletmeciliği
Devlet	Adıyaman Üniv.			X	X	X		X
Devlet	Afyon Kocatepe Üniv.	X		X	X	X		
Devlet	Akdeniz Üniv.		X		X	X		
Devlet	Aksaray Üniv.				X	X		
Devlet	Alanya Alaaddin Keykubat Üniv.				X			
Vakıf	Alanya Hamdullah Emin Paşa Üniv.				X			
Devlet	Anadolu Üniv.	X			X	X		
Devlet	Ankara Hacı Bayram Veli Üniv.		X		X			
Devlet	Ardahan Üniv.				X			
Devlet	Atatürk Üniv.				X			
Devlet	Aydın Adnan Menderes Üniv.	X		X		X		X
Devlet	Balıkesir Üniv.			X	X	X		
Devlet	Bartın Üniv.				X			
Devlet	Batman Üniv.					X		
Devlet	Boğaziçi Üniv.				X			
Devlet	Bolu Abant İzzet Baysal Üniv.				X			
Devlet	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniv.	X						
Devlet	Çanakkale Onsekiz Mart Üniv.	X		X				
Devlet	Çankırı Karatekin Üniv.					X		
Devlet	Çukurova Üniv.	X						
Devlet	Dokuz Eylül Üniv.				X		X	
Devlet	Ege Üniv.	X		X		X		
Devlet	Erciyes Üniv.				X	X		
Devlet	Erzincan Binali Yıldırım Üniv.			X			X	
Devlet	Eskişehir Osmangazi Üniv.				X			
Devlet	Giresun Üniv.						X	
Devlet	Gümüşhane Üniv.				X	X		
Vakıf	Haliç Üniv.				X			
Devlet	Harran Üniv.					X		
Devlet	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniv.	X						
Vakıf	İstanbul Gelişim Üniv.					X		

Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Üniversitelerin Ders Programlarının Kırsal Turizm Açısından İncelenmesi

Emre UYGUN, Selen LEVENT, Emrah ÖZKUL

Vakıf	İstanbul Medeniyet Üniv.				X			
Devlet	İstanbul Üniv.				X			
Devlet	İzmir Katip Çelebi Üniv.				X	X		
Devlet	Kafkas Üniv.				X			
Devlet	Karabük Üniv.				X			
Devlet	Kastamonu Üniv.					X	X	
Devlet	Kırklareli Üniv.				X			
Devlet	Kocaeli Üniv.	X						
Devlet	Mardin Artuklu Üniv.	X						
Devlet	Mersin Üniv.				X	X		
Devlet	Muğla Sıtkı Koçman Üniv.	X		X				X
Devlet	Necmettin Erbakan Üniv.		X			X		
Devlet	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniv.				X	X		
Vakıf	Niğantaşı Üniv.					X		
Devlet	Ondokuz Mayıs Üniv.				X	X		
Devlet	Pamukkale Üniv.				X	X		
Devlet	Recep Tayyip Erdoğan Üniv.				X			
Devlet	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniv.				X	X		
Devlet	Selçuk Üniv.				X	X		
Devlet	Sinop Üniv.	X				X		X
Devlet	Sivas Cumhuriyet Üniv.				X			
Devlet	Süleyman Demirel Üniv.				X			
Devlet	Şırnak Üniv.				X			
Devlet	Tokat Gaziosmanpaşa Üniv.						X	
Devlet	Trakya Üniv.						X	
Devlet	Van Yüzüncü Yıl Üniv.	X						
Vakıf	Yaşar Üniv.					X		

Fakülte ve yüksekokulların bölümlerine göre dağılımları incelendiğinde; 34 turizm işletmeciliği, 26 turizm rehberliği, 14 konaklama işletmeciliği, 7 seyahat acentacılığı, 6 turizm ve otel işletmeciliği, 4 yiyecek içecek işletmeciliği ve 2 turizm rekreasyon yönetimi bölümü bulunmaktadır. Bunların 53 tanesi devlet üniversitesinde eğitim verilmekte iken Alanya Hamdullah Emin Paşa Üniversitesi, Haliç Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Niğantaşı Üniversitesi ve Yaşar Üniversitesi olmak üzere 6 vakıf üniversitesinde de eğitim verilmektedir.

İncelenen üniversitelerin ders programlarına kırsal turizmle ilgili benzer dersler açısından bakıldığında; 28’inde özel ilgi turizmi, 9’unda alternatif turizm, 3’ünde eko turizm ve 2’sinde alternatif turizm çeşitleri derslerin kapsamında kırsal turizm konusunun işlendiği görülmektedir. Ayrıca üniversitelerin bulunduğu bölgenin, coğrafi koşulları ile bölgede bulunan doğal kaynaklara göre o bölgede faaliyet gösteren turizm çeşitliliğinin, üniversitelerin öğretim planlarında yer alan dersler üzerinde etkisi olduğu düşünülebilir. Adnan Menderes Üniversitesi’nde seçmeli ders olarak “*Kruvaziyer Turizmi*” dersinin işlenmesi ya da Afyon Kocatepe Üniversitesi’nde “*Termal Turizm*” seçmeli derslerinin ders programlarında yer alması, bu kapsamda örnek olarak gösterilebilir. Kırsal turizm

Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Üniversitelerin Ders Programlarının Kırsal Turizm Açısından İncelenmesi

Emre UYGUN, Selen LEVENT, Emrah ÖZKUL

açısından ulaşılan verilerde ise; Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Turizm İşletmeciliği bölümü ders programında yer alan “*Kırsal Turizm*” seçmeli dersi ile Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Konaklama İşletmeciliği bölümünün ders programında “*Kırsal Kalkınma ve Kırsal Turizm*” derslerinin verildiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Turizm İşletmeciliği bölümü ders programında yer alan kırsal turizm seçmeli dersinin içeriği incelendiğinde; kırsal turizmin kavramsal analizi ve gelişim süreci, kırsal turizmin önemi, kitle turizmine karşı kırsal turizmin avantaj ve dezavantajları, kırsal turizmin planlama süreçleri, Türkiye'nin kırsal turizm potansiyeli, kırsal turizm konularında örnek politika ve uygulamalar hakkında bilgilere yer verilmektedir. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Konaklama İşletmeciliği bölümü ders programında yer alan kırsal kalkınma ve kırsal turizm seçmeli dersinin içeriği incelendiğinde; kırsal turizmde yer alan temel kavramlar, kırsal turizmin bileşenleri ve önemi, kırsal turizm arzı ve talebi, kırsal turizmin gelişimi ve gelişimi hızlandıran faktörler, dünyada ve Türkiye’de kırsal turizm örnekleri, kırsal bölgelerde kırsal turizm dışında yapılabilecek turizm türleri, kırsal alan ve kırsal kalkınma, Türkiye'nin kırsal kalkınma uygulamaları, kırsal kalkınma projeleri, kırsal kalkınmanın ekonomik etkileri, kırsal turizmin sosyal yapıya etkisi, kırsal turizmin kültüre etkisi hakkında bilgilere yer verilmektedir.

Türkiye’de yer alan 2 üniversitenin kırsal turizm seçmeli derslerinin içerikleri incelendiğinde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Konaklama İşletmeciliği bölümünü kırsal kalkınma ve kırsal turizm seçmeli dersindeki içeriğin, Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Turizm İşletmeciliği bölümü kırsal turizm seçmeli dersi içeriğine göre daha detaylı bir şekilde kırsal turizmden bahsedildiği ve derinlemesine incelendiği görülmektedir. Ayrıca kredi bazında değerlendirildiğinde Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Turizm İşletmeciliği bölümü kırsal turizm seçmeli dersi 3 kredi iken Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Konaklama İşletmeciliği bölümü kırsal kalkınma ve kırsal turizm seçmeli dersi 5 kredi olarak ders programında yer almaktadır. İçerik olarak kırsal turizme daha çok yer veren Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Konaklama İşletmeciliği bölümü kredi olarak da Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Turizm İşletmeciliği bölümüne göre krediyi daha yüksek tutarak kırsal turizme verdiği önemi ortaya çıkartmaktadır.

Küresel ölçüde her geçen gün önemi giderek artan kırsal turizm, dünyanın farklı bölgelerinde bulunan üniversitelerin turizm bölümlerinin öğretim planlarındaki yerini almaktadır. Ülkemizde lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumlarındaki kırsal turizm ders içeriklerinin, küresel ölçüde değerlendirilmesi adına yurtdışında lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların öğretim planlarıyla bir karşılaştırılma yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda yapılan araştırma sonucunda yurtdışında Avrupa, Asya ve Ortadoğu bölgelerinde erişime açık ve ulaşılabilir durumda olan lisans düzeyinde “kırsal turizm” öğretim planlarının bulunduğu üniversitelere ilişkin bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Lisans Düzeyinde ‘Kırsal Turizm’ Dersinin Bulunduğu Yabancı Üniversiteler

Üniversite Adı	Bulunduğu Ülke ve Bölge	Dersin İçeriği
Mendel University in Brno	Çek Cumhuriyeti (Avrupa)	Sürdürülebilir kırsal kalkınma ve turizm ilişkisi, Çek Cumhuriyeti ve yurtdışında kırsal turizm, Kırsal turizm işletmeleri ve hizmetleri.
Slovak University of Agriculture in Nitra	Slovakya (Avrupa)	Kırsal Turizmin tanımı, sınıflandırılması, sosyoekonomik etkileri ile Slovakya’da kırsal turizmin gelişimi. Kırsal turizm politikaları ve yasal düzenlemeler.
The Hebrew University of Jerusalem	İsrail (Ortadoğu)	Turizm, tüketim ve kent kültürü kavramlarını öğretmek, endüstriyel kentsel gelişimde sosyal ve ekonomik süreçlerin anlatılması. Hebrew kentinin sanayileşme sonrası kırsal tasarımı ve gelişimi.
Philadelphia University	Ürdün (Ortadoğu)	Kırsal turizmin ortaya çıkışı, Eko-turizmin turizm içerisindeki yeri. Kırsal turizmin sürdürülebilirliğinin oluşturulması. Turizmin ekonomik ve kültürel etkileri ile çevrenin korunması arasındaki ilişkinin ortaya konulması.
IK Gujral Punjab Technical University	Hindistan (Asya)	Küresel ısınma, iklim değişikliği vb. konuların insanlar ve çevre üzerindeki etkileri. Çevre (Hava, Su, Orman ve Yaban Hayatı Koruma) yasaları ile uluslararası çevre (Montreal ve Kyoto) anlaşmaları. Kırsal turizmin kırsal bölgelerin kentleşme ve tarımsal ilişkisinin incelenmesi.
Mahidol University International College	Tayland (Asya)	Çevresel ve kültürel açıdan kırsal turizmin geliştirilmesi ve yönetilmesi. Kırsal turizmin kapsamı ve kırsal turizmin ilkeleri. Kırsal turizmin, kırsal bölgeler üzerindeki fayda ve maliyetleri. Kırsal turizmin geliştirilmesi ile sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik politikalar ve uygulamalar.

Tablo 2’de yer alan üniversitelerin ders içerikleri açısından bir değerlendirilme yapılması gerekirse; Asya ve Ortadoğu’da yer alan üniversitelerin, Avrupa’daki üniversitelerde verilen eğitime kıyasla kırsal turizmin derslerinin içeriklerinin kırsal sürdürülebilirliğinin sağlanması ve kırsal bölgeler üzerindeki etkilerinin incelenmesi üzerinde durulduğu gözlemlenebilir. Türkiye’de yer alan üniversitelerdeki kırsal turizm dersi içeriklerini uluslararası kırsal turizm eğitimi açısından değerlendirilmesi adına Tablo 2’de yer alan kurumlarla karşılaştırılması gerekirse, ülkemizde kırsal turizm eğitimi veren kurumların ders içeriklerinde farklılıklar göstermektedir. Tablo 2’de yer alan ders içeriklerinin ağırlıklı olarak kırsal turizme yönelik ulusal ve uluslararası yasalar/antlaşmalar, kırsal turizmin sürdürülebilirliğinin oluşturmasını kapsamına karşın ülkemizde turizm eğitimi veren kurumlarda bu durum kırsal turizmin gelişimi, önemi, avantaj ve dezavantajları ile birlikte kırsal turizm potansiyeli ve kırsal kalkınma uygulamalarından oluştuğu belirtilebilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Son yıllarda turizm faaliyetlerine katılım gösteren turistlerin talepleri deniz, kum, güneş üçlüsü diye adlandırılan turizm türene kıyasla alternatif turizm çeşitlerinden biri olan kırsal turizm üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu araştırmada, Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren fakülte ve yüksekokullarının ders programlarının kırsal turizm ile kırsal turizmle ilişkili derslere yönelik doküman analizinden faydalanılmış olup, ikincil veri kaynaklarının elde edilen bulguların yorumlanmasında içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmada Türkiye’de bulunan 58 tane üniversitenin lisans düzeyinde yer alan turizm bölümleri; turizm rehberliği, yiyecek içecek işletmeciliği, turizm işletmeciliği, seyahat acentacılığı, turizm rekreasyonu, konaklama işletmeciliği, turizm ve otel işletmeciliği bölümleri inceleme kapsamında ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre turizm bölümlerinin üniversitelere göre dağılımlarında yüksekten düşüğe doğru; turizm işletmeciliği, turizm rehberliği, konaklama işletmeciliği, seyahat acentacılığı, turizm ve otel işletmeciliği, yiyecek içecek işletmeciliği ve turizm rekreasyon yönetimi bölümü olarak sıralandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında turizm bölümleri arasında ayırım yapılmaksızın her bir üniversitenin turizm ders programlarında ağırlıklı olarak özel ilgi turizmi ve alternatif turizm derslerinin seçmeli ders olarak yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bir başka sonuca göre ise kırsal turizm ile kırsal turizmle ilişkili derslerin sadece turizm işletmeciliği ve konaklama işletmeciliği bölümlerinin ders programlarında yer aldığı ve bu derslerin okutulduğu sadece 2 üniversitenin var olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmada dikkat çeken bir diğer husus ise üniversitelerin bulunduğu bölge ve coğrafi koşullarına uygun turizm çeşitlerine yönelik ders programlarında seçmeli ders olarak okutulduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Turizm açısından oldukça önemli bir yere sahip olan kırsal turizmin daha ön planda tutulup çeşitli turizm bölümlerinin ders programlarında yer alması gerektiği önem arz etmesine karşın yapılan inceleme sonucunda sadece “Bolu İzzet Baysal Üniversitesi” ile “Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi” üniversitelerinin ders programında yer almaktadır. Ülkemiz açısından üniversitelerde turizm eğitimi görmekte olan öğrenciler için kırsal turizm konusunda bilgi ve birikim sahibi olmaları hususunda kırsal turizm hakkında yeterli ölçüde öneme yer verilmemesi, turizm öğrencileri başta olmak üzere toplumda bu konuya ilişkin farkındalık kazandırılması adına büyük bir eksikliklerdir. Üniversitelerde verilmekte olan kırsal turizm derslerinin konularına yönelik genel bir değerlendirme yapılması gerekirse, ağırlıklı olarak kırsal turizm kavramı ve gelişimi başta olmak üzere kırsal turizmin önemi, Türkiye’deki kırsal turizm örnekleri konu başlıklarının ders içerikleri kapsamında turizm öğrencilerine öğretilmekte olduğu görülmektedir.

Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi verilen üniversitelerin ders içeriklerinin incelenmesi üzerine elde edilen bulguların, küresel açıdan değerlendirebilmesi adına yurtdışında lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların ders programları ile bir karşılaştırılması yapılmıştır. Bunun sonucunda ise; ulaşılabilen yurtdışındaki üniversitelerin kırsal turizm derslerinin ülkemize kıyasla daha fazla yer aldığı, özellikle Orta Doğu ve Asya ülkelerinde kırsal turizm derslerine ait kredisi sayılarının ülkemizdeki

kredi sayısına kıyasla daha yüksek olması, yurtdışında kırsal turizm eğitime daha fazla önem verildiğini göstermektedir. Kırsal turizm eğitimi, ülkemizde bölgesel avantaj ve dezavantajları, bölgesel kalkınma çerçevesinden ele alınmakta olduğu anlaşılmakta iken yurtdışında verilmekte olan üniversite eğitimlerinin; sürdürülebilirlik ve kırsal turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik konulardaki derslerin üzerinde durulduğu anlaşılmaktadır. Hazırlanan bu çalışmadan elde edilen bulgu ve sonuçlardan hareketle oluşturulan öneriler aşağıda şu şekilde özetlenmiştir;

- Turizm eğitimi veren üniversite kurumlarının ders programlarında kırsal turizm ve kırsal turizmle ilişkili derslerin sayısı artırılabilir.
- Kırsal turizm başta olmak üzere diğer alternatif turizm çeşitlerine ilişkin eğitimin üniversitelerle sınırlandırmayarak turizm liselerinde de, bu eğitimlerin ders programlarında yer almasına yönelik gerekli planlamalar yapılabilir.
- Turizm eğitimi alan öğrencilerin kırsal turizme yönelik bilgi sahibi olmaları adına çeşitli kurs, seminer, projelere katılım sağlamaları teşvik edilebilir.
- Turizm fakülte ve yüksekokullarında diğer alternatif turizm çeşitlerine yönelik derslerin ve eğitimin verilip verilmemesinin adına benzer çalışmalar hazırlanabilir.
- Türkiye’de turizm eğitimi veren üniversite kurumlarının lisansüstü eğitim programları “Kırsal turizm” kapsamında incelenerek verilen derslerin içeriklerinin yurtdışında verilen lisans programları ile karşılaştırılmasına ilişkin bir çalışma hazırlanabilir.
- Türkiye’de kırsal turizm eğitimi içerik bakımından yurtdışında yer alan derslerin içeriklerinden beslenmeli ve turizm endüstrisi üzerinde fayda sağlayabilecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akça, H., Esengün, K. ve Sayılı, M. (2001). Kırsal alanların kalkınmasında kırsal turizmin rolü. *Standart Dergisi, Şubat*, 29-35.
- Akoğlan Kozak, M. (2009). Akademik turizm eğitimi üzerine bir durum analizi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 1-20.
- Aksu, M. ve Bucak, T. (2012). Mesleki turizm eğitimi. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(2), 7-18.
- Akyürek, S., Özdemir, Ö. ve Çeken, H. (2018). Gümüşhane ilinin kırsal turizm potansiyeli ve yerel halkın kırsal turizm hakkındaki görüşleri (Zigana köyü örneği). *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi*, 2(2), 10-19.
- Alexander, N. ve Mckkenn, A. (1998). Rural tourism in the heart of England. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 10(5), 203-207.

Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research, Vol. 3, Issue 4 (Özel Sayı), 498-516, 2019

Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Üniversitelerin Ders Programlarının Kırsal Turizm Açısından İncelenmesi

Emre UYGUN, Selen LEVENT, Emrah ÖZKUL

- Alımanoğlu, Ç. ve Ayazlar, G. (2017). Türkiye’de kırsal turizm konulu lisansüstü tez çalışmaları üzerine bibliyometrik bir inceleme (2003-2016). *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi*, 1(1), 06-12.
- Aref, F. ve Gill, S.S. (2009). Rural tourism development through rural cooperatives. *Nature and Science*, 7(10), 68-73.
- Arıker, Ç. (2012). Restoran web sitelerinin içerik ve sunumlarının analizi: İstanbul örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(2), 145-172.
- Ayaz, N., Yeşiltaş, M. ve Türkmen, F. (2012). Turizm eğitimi alan öğrencilerin kırsal turizme bakış açıları ve algıları üzerine bir araştırma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 103-112.
- Ayazlar, R. (2017). Kırsal turizmde yerel halkın tutumu. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(1), 53-69.
- Baltacı, F., Üngüren, E., Avsallı, H. ve Demirel, O.N. (2012). Turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin ve geleceğe bakış açılarının belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(1), 17-25.
- Baysal, K., Özgürel, G. ve Çeken, H. (2016). Aydın yöresindeki yerel etkinliklerin kırsal turizm açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 6(1), 100-108.
- Bozok, D., Kılıç, S.N. ve Özdemir, S.S. (2017). Turizm literatüründe kırsal turizmin bibliyometrik analizi. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 187-202.
- Cengiz, G. ve Akkuş, Ç. (2012). Kırsal turizm kapsamında yöre halkının kalkındırılması: Erzurum örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 61-74.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. California: Sage Publications Inc.
- Çavuşoğlu, M. ve Çavuşoğlu, O. (2018, Eylül). Geleneksel el sanatlarının Kıbrıs kırsal turizmine etkisi. IWACT18: International West Asia Congress of Tourism Research. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Çeken, H., Dalgın, T. ve Çakır, N. (2012). Bir alternatif turizm türü olarak kırsal turizmin gelişimini etkileyen faktörler ve kırsal turizmin etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 11-16.

Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Üniversitelerin Ders Programlarının Kırsal Turizm Açısından İncelenmesi

Emre UYGUN, Selen LEVENT, Emrah ÖZKUL

- Çeken, H., Karadağ, L. ve Dalgın, T. (2007). Kırsal kalkınmada yeni bir yaklaşım kırsal turizm ve Türkiye'ye yönelik teorik bir çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8(1), 1-14.
- Çuhadar, M. ve Ünal, İ. (2017). Önlisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin kırsal turizm algıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 1-16.
- Dağdeviren, A. (2007). *Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların ders programlarının fonksiyonel açıdan değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Davras, G. M. ve Bulgan, G. (2012). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin İngilizce hazırlık eğitimine yönelik tutumları: Isparta MYO turizm ve otel işletmeciliği örneği. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 13(2), 227-238.
- Demirezen, B. (2018). Tüm yönleri ile kırsal turizm ve Kayseri ili üzerine bir swot analizi çalışması. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 79-101.
- Eker, N. ve Zengin, B. (2016). Turizm rehberliği eğitimi müfredatlarının uygulama yeterliliğinin profesyonel turist rehberleri bakış açısıyla irdelenmesi. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 6(2), 4-19.
- Gül, M. ve Gül, K. (2018). Kırsal kalkınma ve kırsal turizm konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik profili. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 8(2), 56-62.
- Güney, D., Göller, V. ve Çeken, H. (2017). Turizm eğitimi alan öğrencilerin kırsal turizm algıları. *Turizm Akademik Dergisi*, 4(2), 19-27.
- Güzel, N. G. (2001). *Yüksek öğretimde turizm eğitimi ve hizmet kalitesi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hacıoğlu, N., Kaşlı, M., Şahin, S. ve Tetik, N. (2008). *Türkiye'de turizm eğitimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hsu, C.H.C., Xiao, H. ve Chen, N. (2017). Hospitality and tourism education research from 2005 to 2014. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 29(1), 141-160.
- Isayeva, S. (2018). *Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin akademik motivasyon, beklenti ve algılarının Türkiye ve Polonya eğitimi kapsamında değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Antalya.

Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research, Vol. 3, Issue 4 (Özel Sayı), 498-516, 2019

Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Üniversitelerin Ders Programlarının Kırsal Turizm Açısından İncelenmesi

Emre UYGUN, Selen LEVENT, Emrah ÖZKUL

- İbicioğlu, H., Avcı, U. ve Boylu, Y. (2003). Turizm işletmelerinde insan kaynaklarının eğitiminde stratejik sektörel eğitim organizasyonlarının uygulanabilirliğine yönelik bir inceleme. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 1-20.
- Keleş, Y. (2018). Neden turizm eğitimi? Lisans düzeyinde turizm öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(4), 219-236.
- Küçükaltan, D. ve Ultanır, G. (2012). Trakya’da kırsal turizmin uygulanabilirliği: Şarköy örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 125-130.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2003). Kırsal kalkınma projesi: Kastamonu-Küre-Belören örneği. Ankara.
- Lane, B. (1994). What is rural tourism?. *Journal of Sustainable Tourism*, 2(1-2), 7-21.
- Lane, B. ve Kastenholtz, E. (2015). Rural tourism: the evolution of practice and research approaches- towards a new generation concept?. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(8-9), 1133-1156.
- Macnamara, J. (2005). Media content analysis: Its uses; Benefit and best practise methodology. *Asia Pacific Public Relations Journal*, 6(1), 1-34.
- Mısırlı, İ. (2002). Turizm sektöründe meslek standartları ve mesleki belgelendirme sistemi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 39-55.
- Mikaeili, M. ve Memlük, Y. (2013). Kırsal turizm ve kültürel turizmin bütünleşmesi ve kırsal sürdürülebilir kalkınma. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(2), 87-91.
- Morgül, Ş. M. (2006). *Trakya bölgesinde kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesine ilişkin analiz: Kırklareli örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trakya.
- Ongun, U., Gövdere, B. ve Çelik, T. (2016). Turizm eğitimi alan öğrencilerin kırsal turizme bakış açılarının değerlendirilmesine yönelik bir nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 406-423.
- Özkan, E. (2007). *Türkiye’de kırsal kalkınma politikaları ve kırsal turizm* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pakurar, M. ve Olah, J. (2008). Definition of rural tourism and its characteristics in the northern great plain region. *Analele Universitatii Din Oradea Fascicula*, 7, 777-782.

Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research, Vol. 3, Issue 4 (Özel Sayı), 498-516, 2019

Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Üniversitelerin Ders Programlarının Kırsal Turizm Açısından İncelenmesi

Emre UYGUN, Selen LEVENT, Emrah ÖZKUL

- Pehlivan, R. (2008). *Lisans düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin sektör ile ilgili tutumlarının mezuniyet sonrası kariyer seçimine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Polat, E., Ulusoy, H. ve Hacıoğlu, N. (2016). Türkiye’de lisans düzeyinde gerçekleştirilen turizm eğitiminin analizi. 17. Ulusal Turizm Kongresi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Soybalı, H. ve Bayraktaroğlu, E. (2013). Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların uygulama olanaklarının değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24(2), 185-199.
- Soykan, F. (1999). Doğal çevre ve kırsal kültürle bütünleşen bir turizm türü: Kırsal turizm. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10, 67-75.
- Tribe, J. (2005). Tourism, knowledge and the curriculum. J. Tribe & D. Airey (eds.), *An International Handbook of Tourism Education*; içinde, London: Elsevier, pp. 47-60.
- Wilson, S., Fesenmaier, D.R., Fesenmaier, J. ve Es, J.C.V. (2001). Factors for success in rural tourism development. *Journal of Travel Research*, 40(2), 132-138.
- Yayla, Ö., Silik, C.E. ve Dülger, A.Ş. (2017). Turizm lisans ve ön lisans eğitiminde 2017 yılı sayısal değerlendirmeler. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(4), 47-58.
- Zagonari, F. (2009). Balancing tourism education and training. *International Journal of Hospitality Management*, 28, 2-9.